

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

О П Р Е Д Е Л Е Н И Е № 2

София, 8 май 2025 г.

(обн. ДВ, бр.40 от 16 май 2025 г.)

Конституционният съд в състав:

Председател: Павлина Панова

Членове: Надежда Джелепова
Атанас Семов
Красимир Влахов
Янаки Стоилов
Соня Янкулова
Борислав Белазелков

Десислава Атанасова
Галина Тонева
Сашо Пенев
Невин Фети
Орлин Колев

при участието на секретар-протоколиста Наталия Такева разглежда в закрито заседание на 08.05.2025 г. конституционно дело №3/2025 г., докладвано от съдия Невин Фети.

Производството е по чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията на Република България във фазата на произнасяне по допустимостта на искането по реда на чл. 19, ал. 1 от Закона за Конституционен съд (ЗКС).

Делото е образувано на 11.03.2025 г. по искане на 16-и състав на Софийския градски съд във връзка с разглежданото от него н.о.х.д. №369/2021 г. за установяване на противоконституционност на чл. 105, ал. 2 от Наказателно-процесуалния кодекс (обн. ДВ, бр. 86 от 2005 г.; посл. изм. и доп. бр. 39 от 2024 г.; НПК).

В искането се твърди, че разпоредбата на чл. 105, ал. 2 НПК противоречи на чл. 122, ал. 1 от Конституцията на Република България.

Вносителят посочва последиците от Определение №7/2024 г. на Конституционния съд по к.д. №20/2024 г., с което е отклонено искането му за оспорване на чл. 105, ал. 2 НПК, като „[в]ъз основа на доводите, изложени от защитниците, приема, че вече би могъл да формулира искане към Конституционния съд, което да не страда от констатираните недостатъци“ (т. 4 от искането). Развива съображения относно фактите по делото, като посочва естеството на обвиненията, източниците на „доказателствени сведения“ (т. 9), доводите на защитата по дадената от сезиращия съд възможност за изразяване на становище „относно конституционното съответствие на чл. 105, ал. 2 от НПК“ (т. 20).

Въз основа на преценка на тези доводи, приложимото право и последиците от прилагането на цитираната разпоредба, съдебният състав излага мотиви за твърдяното противоречие с чл. 122, ал. 1 от Конституцията. Приема, че „последиците от прилагането на чл. 105, ал. 2 НПК е изключването на писмени доказателствени средства (протоколите за претърсване и изземване) и на веществени доказателствени средства (видеозаписи, аудиозаписи, натривки). Същевременно те, в конкретния случай, съдържат доказателства, които са благоприятни за подсъдимите, доколкото опровергават достоверността на показанията на основния свидетел на обвинението – гражданина, от когото според прокурора полицейските служители са искали подкуп. В действителност именно тези доказателства са поставени в основата на защитната теза на подсъдимите“ (т. 30).

Сезиращият съд посочва още, че „защитата изразява информирано желание да се ползва от доказателства, обективирани в доказателствени средства, попадащи в приложното поле на чл. 105, ал. 2 НПК; но те попадат в това приложно поле само поради това, че са били допуснати нарушения от съда, довели до неефективен съдебен контрол върху следствени действия, нарушаващи личната сфера на подсъдимите. Т.е. подсъдимите знаят, че е било допуснато нарушение на правата им – и информирано, след

консултация със защитниците си – искат да се ползват от доказателствата, събрани при това нарушение“ (т. 35).

Според съдебния състав в Определение №7/2024 г. по к.д. №20/2024 г. „Конституционният съд разглежда нормата на чл. 105, ал. 2 НПК само в един аспект – а именно, че изключването на доказателства винаги и неизменно е благоприятно за подсъдимия“ (т. 40) и „че би се допуснало нарушение на основните права на гражданите, ако се ползват доказателства, събрани при вече допуснато нарушение на тяхно основно право“ (т. 41). Вносителят счита, че „Конституционният съд не разглежда конституционното съответствие на чл. 105, ал. 2 в хипотеза, при която в нарушение на процесуалните правила и при накърняване на личната сфера на подсъдимите са били събрани доказателства, които са в полза на подсъдимите“ (т. 43). Според сезиращия съд прилагането на чл. 105, ал. 2 НПК ще доведе не само до неразкриване на обективната истина, но и до нарушаване на правото на защита на подсъдимите.

По изложените в искането съображения вносителят прави извод, че чл. 105, ал. 2 НПК по явен и несъмнен начин противоречи на чл. 122, ал. 1 от Конституцията, когато се прилага при определенияте по конкретното дело обстоятелства. Счита също, че „би следвало Конституционният съд да разгледа това искане именно в аспекта на това дело и това конкретно приложение на оспорения закон“ (т. 60).

Конституционният съд, за да се произнесе по допустимостта на искането, съобрази следното:

Искането е направено от субект на инициатива съгласно чл. 150, ал. 2 от Конституцията – съд (съдебен състав) във връзка с разглеждано конкретно дело.

Искането е съобразено с изискуемите от чл. 17, ал. 1 и 2 ЗКС и чл. 18, ал. 1, 2 и 5 от Правилника за организацията на дейността на Конституционния съд (ПОДКС) форма и реквизити.

Предмет на искането е установяване на противоконституционност на разпоредба от действащ закон – чл. 105, ал. 2 НПК, което е правомощие на Конституционния съд по чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията.

Конституционният съд се е произнесъл с Определение №7/2024 г. по к.д. №20/2024 г. за недопустимост на искане с предмет установяване на противоконституционност на чл. 105, ал. 2 НПК, образувано по инициатива на същия съдебен състав по същото наказателно дело. В своята практика Съдът е обосновал разбирането, че „[м]акар и в хипотезата на ново искане от съдебен състав по конкретно дело, и по това искане Конституционният съд на общо основание преценява допустимостта независимо от предходно отклоняване на искане със същия предмет по друго дело“ (Определение №14/2024 г. по к.д. №30/2024 г.).

С Определение №7/2024 г. по к.д. №20/2024 г. Конституционният съд е отклонил искането на Софийския градски съд, 16-и състав, за установяване на противоконституционност на чл. 105, ал. 2 НПК и е прекратил производството по конституционното дело. Приел е, че „[п]ротивоконституционността следва да се обоснове с убедителни доводи, извлечени от конституционни разпоредби, на които се позовава всеки вносител на искане пред Конституционния съд. В случая, предвид съдържанието на искането пред Съда, вносителят е въвел твърдение за противоконституционност, която произтича от незаконосъобразни действия на правоприлагащите органи в рамките на досъдебното производство, водещи до опорочаване на процеса на събиране на доказателства и изправяне на решаващия съд пред необходимостта да приложи чл. 105, ал. 2 НПК в тази му редакция, и от това следват затруднения за съда за разкриване на обективната истина и за реализирането на наказателната отговорност“.

Настоящото искане се отнася до същия правен проблем, предмет на искането по к.д. №20/2024 г., а именно твърдяна противоконституционност на чл. 105, ал. 2 НПК в същата редакция. Несъответствието на разпоредбата с Конституцията се поддържа не въобще, а само „когато се прилага при

обстоятелства, като по главното дело – процесуалното нарушение е допуснато от прокурора и от съда; то няма за резултат недоверие на събраните доказателства; тези доказателства са само и единствено в полза на подсъдимите; последните са информирани за естеството на допуснатото нарушение и изрично правят искане да се ползват от тези доказателства“ (т. 59). И в това ново искане противоконституционността на чл. 105, ал. 2 НПК се основава на доводи за незаконосъобразни действия на правоприлагащите органи в рамките на досъдебното производство, водещи до опорочаване на процеса на събиране на доказателства. Този предмет не се променя от обстоятелството, че сезиращият съд е дал възможност на страните да изразят становище относно последиците от прилагането на чл. 105, ал. 2 НПК и да приеме, „че вече би могъл да формулира искане към Конституционния съд, което да не страда от констатираните недостатъци“. Различните стадии/етапи на производството по едно съдебно дело не обуславят последваща възможност за сезиране на Конституционния съд по същия предмет, ако не се поставя нов правен проблем.

Доводите на вносителя, че ако чл. 105, ал. 2 НПК е проява на правото на защита по чл. 122, ал. 1 от Конституцията, „то би следвало подсъдимите да имат възможност по информиран начин да се откажат от тази защита“ (т. 50), не са изведени от конституционни разпоредби. В Определение №7/2024 г. по к.д. №20/2024 г. Конституционният съд приема, че „правило, подобно на чл. 105 НПК, се съдържа в повечето демократични наказателноправни системи и в този смисъл не е инцидентно нововъведение в българското наказателно-процесуално право. Неговият интензитет – абсолютно или частично изключване на доказателствените средства, според вида и степента на нарушението при събирането им – е въпрос на законодателна дискреция при формирането на наказателната политика“.

Не може да се приеме изводът на вносителя, че „след като на основание чл. 150, ал. 2 от Конституцията един съд може да сезира Конституционния съд с искане по конституционното съответствие на закон

– като отчита неговото конкретно приложение по конкретното дело – то и би следвало Конституционният съд да разгледа това искане именно в аспекта на това дело и това конкретно приложение на оспорения закон“ (т. 60). Необходимо е да се отчете, че упражняваният от Конституционния съд контрол за конституционност дори когато се инициира от съд по висящ съдебен процес, по който се оспорва съответствието с Конституцията на приложим закон по конкретното дело, не може да има за последица обявяване на противоконституционност на разпоредба от този закон само за конкретното дело. Правомощието на Конституционния съд да установява противоконституционност на законите е за абстрактен контрол дори когато се упражнява по повод сезиране от съд по конкретно дело, като аргумент за това е общозадължителната сила на решенията на Конституционния съд. С изменението в чл. 150, ал. 2 от Конституцията се разшири достъпът до конституционната юрисдикция, но не се променя характерът на упражнявания нормен контрол, който остава абстрактен.

Предвид горното, както е посочено и в Определение №7/2024 г. по к.д. №20/2024 г., „[п]ри конкретното сезиране Конституционният съд намира, че то не може и да постигне заложеното в разпоредбата на чл. 150, ал. 2 от Конституцията, а именно – осъществяване на ефективно сътрудничество между сезиращия съд и Конституционния съд с оглед решаването на висящото пред първоинстанционния съд дело в съответствие с постановено от конституционната юрисдикция решение“. Този извод не се променя и от обстоятелството, че в производството по настоящото дело вносителят обосновава противоречие на чл. 105, ал. 2 НПК само с чл. 122, ал. 1, а не и с чл. 121, ал. 2 от Конституцията, както в искането му по к.д. №20/2024 г. Съгласно разпоредбата на чл. 22, ал. 1, изр. 2 ЗКС Конституционният съд не е ограничен с посоченото основание за несъответствие с Конституцията. Различията в основанията, на които се твърди противоконституционността, сами по себе си не водят до нов предмет на конституционното производство.

Предвид изложените съображения Конституционният съд намира, че производството по настоящото дело не следва да премине към преценка по същество, а искането следва да бъде отклонено като недопустимо поради идентичността на поставения по него правен проблем с този по к.д. №20/2024 г. Предвид това и на основание чл. 13 ЗКС и чл. 25, ал. 1 и чл. 26, ал. 1 ПОДКС, Конституционният съд

О П Р Е Д Е Л И:

ОТКЛОНЯВА искането на 16-и състав на Софийския градски съд за установяване на противоконституционност на чл. 105, ал. 2 от Наказателно-процесуалния кодекс (обн. ДВ, бр. 86 от 2005 г.; посл. изм. и доп. бр. 39 от 2024 г.).

ПРЕКРАТЯВА производството по конституционно дело №3/2025 г.

ВРЪЩА искането на вносителя заедно с препис от определението.

Председател:

Павлина Панова